

РЕЄСТРАЦІЯ/ЗНЯТТЯ З РЕЄСТРАЦІЇ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ В УКРАЇНІ

Реєстрація місця проживання в Україні: історична довідка

Паспортна система колишнього СРСР була запроваджена у 1932 році з метою регулювання потоку сільського населення до міст. Це був метод державного контролю міграції, при якому громадянам заборонялося вільне переміщення по країні. Прописка у вигляді штампів у внутрішньому паспорті, видавалася у дозвільному порядку та служила підставою для проживання.

Прийняття Конституції України у 1996 році започаткувало реформування інституту прописки в Україні:

- 2001 рік - радянське поняття “прописка”, рішенням Конституційного Суду України визнається неконституційним і змінюється на поняття “реєстрація місця проживання”;
- 2015 рік - розширення повноважень органів місцевого самоврядування. Повноваження з реєстрації місця проживання від “паспортного столу” міграційної служби перейшли до органів місцевого самоврядування і Центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП);
- квітень 2016 року - встановлені нові правила реєстрації місця проживання громадян в Україні.

Загальна інформація

Кожній особі: громадянину України, іноземцю чи особі без громадянства, які постійно або тимчасово проживають в Україні, державою гарантовано право на вільний вибір місця проживання. При реєстрації місця проживання не існує будь-яких обмежень щодо санітарних норм житлової площі та щодо кількості зареєстрованих осіб в одному житловому приміщенні.

Реєстрація місця проживання здійснюється тільки за однією адресою. У випадку, якщо особа проживає у двох або більше місцях, вона здійснює реєстрацію місця проживання за однією з цих адрес за власним вибором.

При виникненні обставин, що перешкоджають особі самостійно звернутись до органу реєстрації, реєстрація/зняття з реєстрації місця проживання може бути здійснена за зверненням її законного представника або представника на підставі нотаріальної (або прирівняної до неї) довіреності.

Вартість послуги

За реєстрацію, зняття з реєстрації місця проживання сплачується адміністративний збір, який перераховується до місцевого бюджету:

- у разі звернення особи протягом 30 календарних днів з моменту зняття з реєстрації - 0,0085 розміру мінімальної заробітної плати (на сьогодні це 13,60грн.);
- у разі звернення особи з порушенням зазначеного терміну - 0,0255 розміру мінімальної заробітної плати (на сьогодні це 40,80грн.);
- у разі зміни нумерації будинків, перейменування вулиць (проспектів, бульварів, площ тощо), населених пунктів, адміністративно-територіальних одиниць ці відомості вносяться до документів за бажанням особи безоплатно.

Куди подаються документи

Документи подаються до органу реєстрації через:

- центр надання адміністративних послуг;
- відповідну посадову особу виконавця послуг з управління багатоквартирного будинку (гуртожитку), ОСББ;
- орган державної реєстрації актів цивільного стану (під час реєстрації факту народження дитини);

- орган соціального захисту населення (під час подання заяви про призначення допомоги при народженні дитини).

Крім того, з 2020 року реєстрація місця проживання новонародженої дитини була максимально спрощена і за бажанням батьків зареєструвати дитину можна через електронний сервіс державної послуги “eМалятко”.

Реєстрація місця проживання. Заявник має подати

1. Заяву встановленого зразку.
2. Оригінал документу, до якого вносяться відомості про місце реєстрації. Це може бути паспорт громадянина України (у вигляді книжечки чи у формі ID-картки), тимчасове посвідчення громадянина України, посвідка на постійне проживання, посвідка на тимчасове проживання, посвідчення біженця, посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту, посвідчення особи, якій надано тимчасовий захист. Для реєстрації дитини до 16 років подається свідоцтво про народження.
3. Квитанцію про сплату адміністративного збору або інформацію (реквізити платежу) про сплату адміністративного збору в будь-якій формі з використанням програмного продукту “check”.
4. Оригінал документу, що підтверджує право на проживання в житлі. Найбільш поширеним документом є свідоцтво про право власності на житло, ордер, договір найму (піднайму, оренди), рішення суду про надання особі права на вселення, права користування житлом або права власності на нього, права на реєстрацію місця проживання. Якщо особа не є власником житла, зареєструватись вона зможе лише за згоди власника. Він повинен особисто бути присутнім при подачі заяви з документом, що посвідчує особу і з документом про право власності на нерухомість. Винятком є реєстрація місця проживання дітей за адресою реєстрації місця проживання батьків (одного з батьків), у цьому випадку не вимагаються документи, що підтверджують право власності на житло або згода власника житла.
5. Заяву про зняття з реєстрації місця проживання (у разі здійснення реєстрації місця проживання одночасно із зняттям з реєстрації попереднього місця проживання).
6. Оригінал документу, що підтверджує повноваження особи як представника та документ, що посвідчує особу (у разі подання заяви представником).

Додаткові документи для окремих категорій осіб:

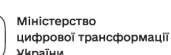
- військовозобов'язані громадяни, які підлягають взяттю на військовий облік або перебувають на військовому обліку (17-60 років) - посвідчення про приписку або військовий квиток з наявною позначкою військового комісаріату відповідно про зняття з військового обліку або про перебування на військовому обліку за місцем проживання. В разі перебування на військовому обліку за місцем проходження служби надається відповідна довідка (з військової частини, органу СБУ, Національної поліції тощо);
- військовослужбовці (крім військовослужбовців строкової служби) - довідку про проходження служби у військовій частині.

Зняття з реєстрації місця проживання. Заявник має подати

Якщо зняття з реєстрації місця проживання відбувається окремо, подається:

1. Документ, який є підставою для зняття з реєстрації місця проживання. Найчастіше - це заява встановленої форми. Також такими документами є: свідоцтво про смерть, рішення суду, що набрало законної сили про позбавлення права власності на житло, про позбавлення права користування житлом, про виселення, про зняття з реєстрації місця проживання, про визнання особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою, інші документи, які свідчать про припинення підстав на право користування житлом (закінчення строку дії договору оренди, строку навчання в навчальному закладі (для гуртожитків), відчуження житла).
2. Оригінал документу, до якого вносяться відомості про зняття з реєстрації місця проживання.
3. Квитанцію про сплату адміністративного збору.

Додаткові документи для окремих категорій осіб:

- військовозобов'язані громадяни - посвідчення про приписку або військовий квиток з наявною позначкою військового комісаріату про зняття з військового обліку;
- діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, особи, стосовно яких встановлено опіку та піклування - погодження органу опіки та піклування;
- особи, які вибувають на постійне проживання за межі України - довідка ДМС про подання особою документів для виїзду за кордон.

Особливості реєстрації та зняття з реєстрації місця проживання дітей

Батьки або законні представники зобов'язані зареєструвати місце проживання новонародженої дитини протягом трьох місяців з моменту державної реєстрації народження. Дитина може бути зареєстрована лише з батьками або з одним із них. Якщо батьки зареєстровані за різними адресами, необхідно отримати письмову згоду другого з батьків. Дозвіл мами (тата) на реєстрацію дитини до другого з батьків не потрібен, якщо місце проживання дитини визначено рішенням суду чи рішенням органу опіки та піклування.

Для реєстрації дитини необхідна присутність обох батьків з документом, що посвідчує особу та подається:

- заява встановленої форми;
- свідоцтво про народження дитини;
- квитанція про сплату адміністративного збору.

Якщо в свідоцтві про народження відомості про батька внесені зі слів матері, необхідно надати витяг з Державного реєстру актів цивільного стану із зазначенням інформації відповідно до ч.1ст.135 Сімейного кодексу України.

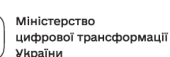
Після 14 років дитина самостійно визначає своє місце проживання. Тому особиста присутність такої дитини при подачі документів повинна бути обов'язковою.

Алгоритм дій при прийомі послуги

- прийом документів працівником ЦНАП: перевірка дійсності та належності документа, до якого вносяться відомості про місце проживання, особі, що його подає; наявність інших документів, необхідних для отримання послуги; перевірка правильності заповнення заявником заяви. За наявності технічної можливості - формуляр заяви заповнює адміністратор ЦНАП. Підпис заяви заявником. Завіряння заяви адміністратором ЦНАП. У разі виявлення порушення заявником строку реєстрації нового місця проживання - складання адміністративного протоколу;
- формування та реєстрація вхідного пакету документів, видрук опису передачі документів. Передача справи органу реєстрації (не пізніше наступного робочого дня);
- в день отримання документів від ЦНАП, працівник органу реєстрації: перевіряє документи і приймає рішення про реєстрацію або про відмову в реєстрації. Вносить відомості про реєстрацію/зняття з реєстрації місця проживання до документів (проставляє відповідний штамп до документів). Формує і вносить дані до Реєстру територіальної громади. Оформляє та видає довідку про реєстрацію/зняття з реєстрації місця проживання дітям до 16 років або громадянам, які мають ІД-паспорт. У разі відмови - вчиняє запис на заяві із зазначенням підстав. У передбачених випадках, в письмовій або електронній формі, надсилає повідомлення в іншу адміністративно-територіальну одиницю. Повернення документів у ЦНАП;
- в день отримання документів від органу реєстрації, працівник ЦНАП закриває справу та телекомунікаційними засобами інформує заявника про готовність послуги. Видача результату послуги заявнику.

Типові проблеми

Створення та ведення електронного Реєстру територіальної громади - бази даних для обліку осіб на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Це також і зручний та практичний формат для формування та видачі довідок, підготовки та надання періодичної звітної

інформації органам Державного реєстру виборців, органам статистики, ДМС, військовим комісаріатам тощо. Надавши доступ до Реєстру посадовим особам органу місцевого самоврядування, в т.ч. на ВРМ, та іншим територіальним структурам, мінімізується потреба у довідках та іншій інформації щодо осіб, зареєстрованих на адміністративно-територіальній одиниці. Водночас, ті територіальні громади, які ведуть Реєстр, стикнулись з некоректними даними бази, тобто бачать лише зареєстрованих громадян, що можуть не жити в громаді, і немає тих, хто фактично проживає, але зареєстрований в іншому населеному пункті. Як наслідок - від кількості населення, яке можна порахувати завдяки реєстрації місця проживання, залежить планування ресурсів для розвитку громади, скільки має бути створено робочих місць, виборчих дільниць, побудовано шкіл, дошкільних закладів, лікарень тощо. Також актуальним є питання створення в Україні єдиного Реєстру, з метою унеможливлення “подвійної” реєстрації місця проживання громадян та спрощення самої процедури реєстрації місця проживання.

Мільйони українців, які живуть не за місцем реєстрації, не можуть безперешкодно отримати адміністративні послуги, в т.ч. оформити вперше ID-паспорт, проголосувати на місцевих виборах, безперешкодно віддати дитину до дошкільного закладу чи школи, отримати місцеві пільги. Таким чином, реєстрація місця проживання створює в певній мірі проблеми та обмежує права осіб, що проживають не за місцем реєстрації. Такі громадяни малоактивні у житті громади, рідко беруть участь у виборах, а для отримання доступу до таких послуг, як медицина чи освіта, часто використовують альтернативні шляхи вирішення проблеми. Це пов’язано в першу чергу з тим, що особи часто не відчують потреби реєструвати фактичне місце проживання через саму процедуру реєстрації; відсутність власного житла; не бажання зніматися з реєстрації у власному житлі, щоб зареєструватись там, де насправді проживає. Також часто можна почути від громадян і нарікання, пов’язані з небажанням мати справу з військоматом та свідомим небажанням реєструвати місце проживання, пов’язане із збільшенням вартості оплати вартості за комунальні послуги.

Тому, система реєстрації місця проживання має бути змінена. Нова модель реєстрації місця проживання повинна дозволити кожному громадянину реалізовувати свої права та отримувати будь-які послуги там, де він живе. Це дозволить кожній людині стати повноправним членом територіальної громади, а також забезпечить зручне користування всіма гарантованими державою послугами.

Законодавство

1. Закон України “Про місцеве самоврядування”
2. Закон України “Про адміністративні послуги”
3. Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг”
4. Закон України “Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні”
5. Постанова КМУ від 02.03.2016 № 207 “про затвердження правил реєстрації місця проживання та порядку передачі органами реєстрації інформації до Єдиного державного демографічного реєстру”

